

Пленарне засідання

*Сокол Є.І.
м. Харків, Україна*

ПІДГОТОВКА ХАРИЗМАТИЧНИХ ПРОФЕСІОНАЛІВ-ЛІДЕРІВ

За сучасних умов особливо істотно зростає роль особистісного чинника у забезпеченні належної ефективності суспільного виробництва. Він відіграє визначальну роль і в технологічному оновленні виробництва на інноваційній основі. Тому перед вищою школою постає важливе і відповідальне завдання з підготовки фахівців, які були б справжніми харизматичними лідерами. Їм має бути притаманна висока професійна і соціальна компетенція та системне мислення для якого характерною є інноваційна спрямованість. Випускникам вищої школи треба бути конкурентоспроможними, вміти адаптуватися до науково-технічного і соціального прогресу. Як професіонали, вони мають розуміти недоліки техніки й технологій і знаходити шляхи їх ефективного подолання відповідно з логікою інноваційного розвитку.

Результати досліджень багатьох вчених, серед яких є і науковці нашого університету, свідчать про посилення потреб суспільства в харизматичних лідерах. Їхня здатність ефективно організовувати спільну діяльність людей завдяки потужному конструктивному впливу на них виступає чинником успішного досягнення цілей цієї діяльності. Впевненість лідера у собі та у своїй команді, високий його професіоналізм та спільні з людьми життєві цілі й цінності посилюють його вплив на персонал і сприяють злагодженій роботі команди. В результаті посилюється впевненість людей у своїх здібностях і можливостях, успішно досягаються бажані результати спільної діяльності.

Всі ці обставини вимагають, щоб сучасна вища школа розглядала як одне зі своїх важливих і відповідальних завдань організацію цілеспрямованої підготовки професіоналів, які б не тільки мали високий рівень фахової компетентності, але й були б справжніми ефективними харизматичними лідерами. Успішне розв'язання цього справді стратегічного завдання вимагає неухильного дотримання низки таких вимог.

По-перше, слід виходити з того, що справжній сучасний професіонал неодмінно повинен бути харизматичним лідером. Адже його професійна і соціальна компетентність включає не тільки сукупність його знань і умінь, навичок і досвіду, а й розвинені професійно та со-

ціально соціально значущі особистісні риси і якості. Серед них насамперед необхідно підкреслити необхідність розвитку організаторських і комунікативних здібностей, уміння організувати і координувати спільну діяльність людей. Вкрай важливо також уміти заряджати людей енергією, впевненістю й вірою в успішне досягнення обраних цілей і переконувати їх, що це відповідає власним інтересам самих виконавців, сприяючи їх професійному і особистісному зростанню, реалізації їх творчого потенціалу і креативних здібностей.

Важливою особливістю лідера є і його здатність згуртовувати людей, сформувати у них чуття команди, готовність та уміння прийти на допомогу один одному в інтересах команди. Очевидно, що ефективність лідерського впливу та його особистий авторитет істотно залежить від харизматичності лідера. Адже харизма – це здатність лідера викликати у свого оточення захоплення і повагу, довіру і готовність йти за ним. Завдяки цьому він і може переконувати людей, забезпечити їх якісну спільну діяльність по досягненню запропонованих лідером цілей.

Тривалий час вважалось, що харизма є особливим природним даром, який проявляється сам по собі. Сьогодні встановлено, що її можна розвинути завдяки спеціальним психолого-педагогічним методів і засобам. Однак цей розвиток є ефективним тільки в загальній системі цілей вищої школи, тобто навчання і виховання майбутніх професіоналів-лідерів, їхнього особистісного розвитку та соціалізації. А успішно їх виконати може тільки викладач, який сам є справжнім педагогом і лідером.

По-друге, вища школа повинна забезпечити цільову підготовку нової генерації харизматичних лідерів, вільних від застарілих стереотипів та з інноваційним мисленням, спрямованим на подолання тривалої і глибокої кризи системного характеру, яку переживає наша країна. Яскрава їх харизма цих лідерів повинна поєднуватися із їхньою здатністю відповідально і професійно виконувати свої функції. Завдяки цьому з'явиться можливість вивести країну на магістральні шляхи сучасного цивілізаційного розвитку. Висока професійна компетенція цих професіоналів-лідерів є визначальною умовою правильного вибору ними цілей і напрямків науково-технічного і соціально-економічного розвитку України та реалізації ефективної стратегії її розвитку. Зовнішня їх привабливість і переконливість дій здатна забезпечити їм необхідну масову підтримку населення країни.

Масштаб цих завдань вимагає від вищої школи масової підготовки харизматичних лідерів і формування нової національної управлінської еліти. Адже в основі кризи в країні лежить криза управління, яку

і слід долати. Недостатній професіоналізм значного числа представників владних структур і низький рівень їх відповідальності викликають прагнення використовувати владу у власних інтересах, породжують корупцію і є основною причиною буксування реформ. Країні вкрай необхідні справжні професіонали-лідери і нова національна гуманітарно-технічна еліта, яких має готувати вища школа.

По-третє, підготовку нової генерації професіоналів-лідерів необхідно орієнтувати на розвиток їх прагнення, готовність і уміння цілеспрямовано трансформувати Україну в сучасну високорозвинену країну. Для цього вони мають отримати не тільки високоякісну професійну підготовку, а й широкий кругозір, чіткі моральні принципи і розуміння законів суспільного розвитку. Їм також необхідна логіко-методологічна компетентність, яка б допомагала обирати, обґрунтовувати й ефективно реалізувати стратегію діяльності на основі цих законів при проведенні реформ. Через динамічний характер сьогодення, вища школа має прищепити цим лідерам глибоку внутрішню потребу у неперервному самонавчанні, самовихованні та самовдосконаленні, щоб вони бачили перспективу і йшли на крок попереду свого оточення.

Високий рівень фахової підготовки нової генерації харизматичних лідерів слід поєднати із знанням і практичними навичками у сфері соціально-гуманітарних технологій. Йдеться про належне володіння ним технологією управління і впливу на людей. Не менш важливим є й володіння філософією управління і філософією спілкування, методами психолого-педагогічного впливу, які істотно ефективніші за методи силового тиску і примусу. Крім того, харизматичному лідерові необхідна висока загальна і професійна культура, яка й сама по собі є потужним засобом впливу на людей.

По-четверте, вища школа має на ранніх стадіях навчання і виховання виявляти у студентському середовищі потенційних лідерів і здійснювати їх цілеспрямовану підготовку до виконання своєї важливої суспільної місії. Ця підготовка має формувати у них почуття особистої відповідальності й високі моральнісні принципи і переконання. Для цього потрібен високий рівень професіоналізму науково-педагогічного складу. Слід заохочувати прагнення майбутніх лідерів проявляти свої лідерські риси і якості, конструктивно критикувати помилки й активно залучати їх до участі у науково-дослідній діяльності, в роботі органів студентського самоврядування. Істотну роль має відігравати розвиток моральності і духовного світу майбутніх лідерів.

Прагненням значного загалу української молоді є отримання освіти й роботи за кордоном. На жаль, це стосується і потенційних лідерів. Важливо, щоб вони, отримавши професійну освіту і досвід плідної праці, як патріоти України, поверталися на Батьківщину і використовували набутий досвід для її розвитку на інноваційних технологічних і соціально-економічних засадах.

Цілком очевидно, що підготовка харизматичних професіоналів-лідерів вимагає створення й неухильного дотримання низки відповідних умов. Це, перш за все, кадровий склад вищої школи, кожен представник якого сам має бути справжнім лідером найвищого гатунку. Тому він повинен не тільки формально регулярно підвищувати свою кваліфікацію, а й постійно самостійно оволодівати новими досягненнями і у сфері своїх професійних науково-технічних інтересів, і у сфері інноваційних педагогічних технологій. Адже, на відміну від більшості професій, викладач має бути професіоналом як у сфері, якої стосуються його навчальні курси, так і у сфері педагогіки вищої школи, розвивати свою педагогічну майстерність і культуру.